

ואכל מאמנים

עלון שבועי מבית 'בני אמונים'

מאוצרות אמונים

פניני אמן ותפלה בפרשה

משה התפלל על 'מתנת חנם'

"ואתחנן אל ה'" (דברים)

"אין חנוך בכל מקום אלא לשון מתנת חנם, אף על פי שיש להם לצדיקים לתלות במעשיהם הטובים, אין מבקשים מאת המקום, אלא מתנת חנם" (רש"י).

על לשון הכתוב (איוב מא א): "מי הקדימני ואשלם", דרשו חכמים (ויקרא כו ב): "מי קלט לפני עד שלא נתתי לו נשמה? מי מל לשמי עד שלא נתתי לו בן זכר? מי עשה לי מעקה עד שלא נתתי לו גג? מי עשה לי מזוזה עד שלא נתתי לו בית...?"

מדברי המדרש משמע שאין אדם יכול לתלות במעשיו הטובים, שהרי לכל מעשה טוב קדמה טובה שנתנה לו על ידי בורא העולם, ושלא כדברי רש"י.

פרש הפלי יקר: אכן, אין פגת רש"י שיכולים הצדיקים לתלות במעשיהם הטובים שעשו, אף שאינה נתנת להתפלל לאריכות ימים כדי שיהיה ספק בידם להוסיף תורה ומעשים טובים. ועל כך שבחה התורה את משה, שבענותנותו חשש שמא לא ימים את המצוות כראוי, ועל כן בקש 'מתנת חנם'.

באופן נוסף באר השפת אמת (לקוטים): דקדק רש"י וכתב כי משה בקש 'מתנת חנם', כי כל מתנה, אף שאינה נתנת כשכר, נתנת כהפצת הטוב. וכפי שאמרו בגמרא (מגלה כו א): "אי לאו דאית ליה הנאה מיניה לא יהיב ליה מתנה". וזו מעלת הצדיקים שמלבד שאינם מבקשים שכר על מעשיהם, אף אינם מבקשים לקבל מתנה כהפצת הטוב, כי אם כמתנת חנם בלבד.

תפלתו האחרונה של משה - תפלת נעילה

"ואתחנן אל ה' בעת ההוא לאמר" (דברים)

"ומננו שהתפלל משה באותו הפרק חמש מאות וחמשה עשר פעמים שנאמר: 'ואתחנן אל ה' בעת ההיא לאמר; 'ואתחנן' בגימטריא הכי הגו'" (דברי א.י.).

את המלה 'לאמר' פרש רש"י: "שתודיעני אם תעשה שאלתי אם לאו", ויש להבין מפני מה בקש זאת דוקא בתפלה החמש מאות וחמשה עשר?

באופן נפלא באר זאת מרן החתם סופר:

אף כי הבאר נתנה מימיה בזכותה של מרים, מסתבר כי לא פסקו המים מיד עם פטירתה של מרים, ב"י בניסן, אלא המתין הקדוש ברוך הוא מפני כבודה עד פלות ימי השבעה. עתה נחשב: הכאת הסלע שבעקבותיה נגזר על משה שלא להכנס לארץ היתה ב"י בניסן. ומאותו היום ואילך, בכל אחד מהימים שמתר לחייד לשאל צרכיו [מלבד בשבתות ובימים טובים], התפלל על בטול הגזרה שלוש פעמים - בשחרית, במנחה ובערבית. ויצא אפוא שהתפלה החמש מאות וארבע עשרה היתה במנחה של יום הכפורים, ומשךאה שלא יענה עד כה,

עמד ותחנן תפלה נוספת - תפלת נעילה. וכיון שבה תלה תקותו במיחז, מובן מדוע בקש דוקא לאחריה לדעת אם נתקבלה תפלתו.

דרשות חתם סופר ח"ב עמ' שלד

לראות את הטובה שבאריך

"אעברה נא ואראה את הארץ הטובה אשר בעבר הירדן הקר הטוב הזה והלבנון" (דברים)

תמה האור החיים הקדוש: מפני מה כפל משה בקשתו: "אעברה... ואראה", הלא אם יעבר - ממילא יראה?

השיב השרף מקוצק כי שתי תפלות כלל משה בכך: א. שיזכה לעבר את הירדן ולהפנס לארץ.

רזי אמונים

מרמזי אמן בפרשה

'אמן' - מפתח הגן עדן

"עלה ראש הפסגה ושא עיניך ימה וצפנה ותימנה ומזרחה" (דברים)

כתב המגלה עמקות: כי לפני פטירת משה הראהו הקדוש ברוך הוא את מקומו בגן עדן, ולכך רמז הכתוב באמרו: "עלה ראש הפסגה" - עלה אל האותיות הקודמות [הראשונות] לאותיות: 'פסגה', שהן: 'בענין'.

ויש להוסיף ולומר, כי משום שכדי להפנס לגן העדן צריכים את מפתח האמן, וכפי שאמרו חכמים (שבת קיט ב): "כל העונה אמן בכל כחו פותחין לו שערי גן עדן", לפיכך נרמזה כאן אף ענין 'אמן', בכך שראשי התבות: 'הפסגה ושא עיניך ימה', הם בגימטריה 'אמן'.

מגלה עמקות אפן יב: 'שעשועי רעיונים עמ' יט

כבוד הורים בענין 'אמן'

"כבוד את אביך ואת אמך" (ה' טו)

כחלק מחובת כבוד ההורים בחייהם ובמותם (קדושין לא ב) תקנו שהאבל על אביו או על אמו יאמר קדיש ותפלה לפני העמוד באחד עשר החדשים שלאחר פטירתם. שהנהגה זו מציגה את הוריו מדין שמים. ואמנם יש לדעת, כי עקר עלוי השמה נעשה על ידי ענין אמן אחר המתפלל מפני הצבור, וסימנה: "כבוד אב ואם" בגימטריה 'אמן' (עם הפולג).

תורת ישי' יתרו

ב. שיראה את הארץ הטובה - ולא פמרגלים שזכנסו לארץ, אף ראו רק את מגרעותיה. 'אהל תורה'

***

כל ימיו השתוקק רבי ישראל מרז"ן לעלות לארץ הקדש, אף לא עלתה בידו. פעם ראהו מסתובב בחדרו אנה ואנה ומבקש בהתלהבות ובתחנונים: "רבונו של עולם, הרניי מבטיחך נאמנה שאם תזכני לעלות לארץ ישראל, לא אראה בה רעה ולא אדבר בה סרה... מתחייב אני שלא אתרעם על שום דבר שיראו עיני בה - ובלבד שתאפשר לי להתישב בה!".

בית רוז"ן עמ' רמט

סגלת בתי הפנסת בחול

"ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כלכם היום" (דברים)

דרש רבי פרוץ ב"ר משה המגיד דבראד:

במסכת ברכות (ח א, ע"פ מהרש"א שם) מובא כי רבי יוחנן התפלא כששמע שיטנם זמנים מפלגים בבבל, ולאחר שהבטחת התורה (דברים יא כא): "למען ירבו ימיכם" נתנה רק "על האדמה אשר נשבע ה' לאבותיכם", אף משנודע לו שזמנים אלו נוהגים לשהות שעות ארוכות בבית הפנסת, מבקר עד ערב, התישבנו הדברים בלבנו. שהרי 'עתידין בתי פנסיות ובתי מדרשות שבבבל שיבקעו בארץ ישראל' (מגלה כט א), וכיון שפך קדשת ארץ ישראל חלה עליהם, ומובן מדוע המאריכים לשהות בהם מאריכים ימים.

וכך אמר משה רבנו לישראל: "ואתם" - הדרים בחוץ לארץ, 'הדבקים בה' אלקיכם" - אם תסתופפו בבתי פנסיות ובבתי מדרשות, מבטח לכם כי 'חיים כלכם היום'.

בית פרוץ [זלאקווא תקי"ט] דרוש ו' לספירה

מרבוי התפלה מתקרבים לה'

"כי מי גוי גדול אשר לו אלקים קרבים אליו כה' אלקינו ככל קראנו אליו" (דברים)

דרש רבי זלמן סורוצקין מלוצק:

"אלקים קרבים אליו... ככל קראנו אליו" - ככל שנוסוף לקרא ולהתפלל לקדוש ברוך הוא כך יתקרב הוא אלינו. ולזאת אנו רומזים במנהגנו לומר אחר קריאת שמע שעל הפסוק את פסוק התפלה (בראשית מט יח): "לישועתך קויתי ה" שלוש פעמים, כאשר מתפלה לתפלה אנו מקדימים ומקריבים אליו את שם ה'; תחלה אנו מבקשים: "לישועתך קויתי ה", לאחר מכן: "קויתי ה' לישועתך", ולבסוף: "ה' לישועתך קויתי".

אזנים לתורה

בברכה שלמה ונאמר אמן

בשם רבבות אלפי 'בני אמונים' בארץ הקדש ובתפוצות ברגשות גיל ושמחה ובהדרת כבוד וסגור בזאת ברכת מזל טוב מעמקא דלבא

למעלת כבוד נשיא, מוסד ופטרון 'בני אמונים' הנגיד רבי יעקב דב מרמורשטיין שליט"א, ועמו בנו יקירו הנגיד רבי זאב מרמורשטיין שליט"א - יחד עם בני ביתם שיחי'

לכבוד נשואי הבת-הנכדה תח' עב"ג החתן המפגל בתור"ש כמר יעשי לאזאר הי"ו.

מפעול קדשו ישלח ה' את ברכתו לחתן ולכלה שיהיו יחי רצון שיזכו לבנות בית נאמן בישראל, משתת על אנדי התורה והאמונה, לארץ ימים ושנים טובות מתוך אשר נעשר, נחת והרחבת הדעת, אמן ואמן. הברכה אחת היא למחתמים החשובים, יהי רצון שיזכו לזיווג רב נחת מהם ומכל יוצאי חלציהם, ומשמחה זו ישפיע שפע רב להם ולביתם, וישמע במעונם קול ששון וקול שמחה כל הימים לארץ ימים ושנים טובות, ואמר כל העם אמן.

בעתירת וברכת המברכים מעמק לב - משפחת 'בני אמונים' בארץ ובקולם

השלם זה הבנין

בודא עולם בקנין

קריאת שמע - פרשת ויאמר (ד')

תכלת דומה... לכסא הכבוד

את סבת נתינת התכלת בציצית פרשה הגמרא (חלו פט א): "מפני שתכלת דומה לים, וים דומה לרקיע, ורקיע דומה לאבן ספיר, ואבן ספיר דומה לכסא הכבוד".

אף כי כנויים אלו: 'ים', 'רקיע', 'אבן ספיר' וכסא הכבוד, רומזים למשגים טמירים ונעלמים המכונים על השתלשלות העולמות העליונים (מהרש"א, ח"א שם), עדן יש מקום להבין, מפני מה לא הצטיינו לתת בטלית פתיל שצבעו כצבע כסא הכבוד או אבן הספיר, ותחת זאת הורו לנו להטיל תכלת ולאחר מכן להתבונן ולהבין מדעתנו כי 'תכלת דומה לים, וים דומה לרקיע, ורקיע דומה לאבן ספיר ואבן ספיר דומה לכסא הכבוד'?

א. ה'קלי יקר' (ס"פ שלח) פרש: בפרש (ספרי האזינו שו; ילק"ש שם רמז תתקמב) מברך שיהי' מסמל את מדת היראה, שהוא מבוש בכל יום הפרץ את גבולות היבשה, אך נמנע מלעשות זאת מחמת צויו ה', לעמת זאת צבא השמים מסמלים את מדת האהבה, וכלשון הפרש' שם שהם 'שמחים לעשות' את רצון ה' [וכן אנו מעידים בברכת הלבנה: "חך זמן נתן להם שלא ישנו את תפקידם - ששים ושמחים לעשות רצון קונם"].

לפיכך דמו חכמים את התכלת לים ואת הים לרקיע בסדר האמור, ללמדנו כי תחלה צריך האדם להקפיד על עקר העבודה, שלא לשנות כמלוא הנימה מצויה ה', כמדת הים שאינו פורץ את הגבול ששם לו בוראו [תברך. אך בד בבד עליו תמיד לשאף להגיע למדרגת הרקיע, לעבד את ה' מאהבה ובשמחה, כי רק באופן זה יוכל להגיע לדבקות אמיתית בכסא הכבוד.

ב. ה'כתב סופר' (חלו פט ב) באר כי נתינת פתיל התכלת, הרומו לכסא הכבוד, בארבע פנות הטלית שבה אנו עוטפים את גופנו מפל צדדיו, מלמדת אותנו כי בכל אשר נפנה בעסקי גופנו, במשאנו ובמתנתנו, תמיד עלינו לראות את ה' ד' המושגיחה עלינו ומכוננת אותנו, כי ה' הוא הנותן לנו כח לעשות חיל.

ולפי שעקר מסחרם של בני ארץ ישראל היה על הים, כפי שכתוב (בראשית מט יז): "ובלון לחוף ימים ישיכן", על כן דמו את התכלת לים, לרמז לנו כאמור, שאף בשעה שאנו עוסקים במשא ובמתן, נשא תמיד עינינו לרקיע ונפנים כי השגחה ה' מלנה אותנו כל העת מלמעלה, ומבלעדיה לא נוכל להצליח מאומה.

ג. יסוד גדול למד מקר רבי משה פיינשטיין: באופן זה למדנו חכמים, כי בצעדנו במסלה העולה בית א-ל, אל לנו 'לקפץ' מיד למדרגה הגבוהה מהשגתנו, אלא הדרה הנאותה להגיע להשגות גבוהות בעבודת ה', הנה מתוך עמל ויגיעה; לעלות בהתמדה שלב אחר שלב ודנה אחר דנה, שכן רק באופן זה נוכל לזכות לבסוף להתעלות ולהגיע עד 'כסא הכבוד' (דרש משה קרח).

תכלת' לשון תכלית'

כתב הרמב"ן (בפרש טו לח, ובעין זה פתחו רבים מהפוסקים) שמלבד דמיון בגון עד כסא הכבוד כמבאר לעיל, אף השם 'תכלת' רומז למציאות ה', שכן 'תכלת' הוא מלשון תכלית - רמז לקדוש ברוך הוא שהוא תכלית הנבראים, כלומר שהוא כולל את כל הנמצאים כלם.

ובאר העקדה' (שלה שער עו) שנתנית התכלת בבגד היא כסימן בעבורנו שנוכר בכל עת שלא להסיח דעת מה'תכלית' - שהיא 'דיעת ה' והנכרה במלכותו עלינו והתאמצות עוד ועוד לעלות ולהתעלות בדיעת ה' ובהתקדשות אליו ותברך, ומדרגת 'ים' למדרגת 'רקיע', עד 'כסא הכבוד'.

הוסיף וכתב הרמ"מ מדעש (מעגל צדק זוח) כי יש בדבר רמז נוסף, שכן החוקרים חקרו והבינו כי גון התכלת השולט ברקיע נובע מפך ששם נשלם כח הראיה האנושי, וכדי שלא יזיק לעין דמהו הקדוש ברוך הוא לצבע תכלת ולא לשחר או לבן. ולזאת רומז לנו אף צבע התכלת שבציצית, כי אף אם נעמיך ונחקר לדעת ולהבין, הרי 'תכלית הידיעה שלא נדע' (תפינת עולם יג מה), כי אין בכת השכל האנושי להשיג את תכלית 'דיעתו' ותברך באמת. ולכן אמרו בסדר האמור: תכלת דומה לים, ים דומה לרקיע, ורקיע דומה לכסא הכבוד, כי אין הכל אלא בגדר 'דמיון', ובאמת אין בדינו להשיג את התכלית.

רמז לשכר וענש

בשם רבי משה הדרשן הביא רש"י (בפרש טו מא) כי 'תכלת' הוא מלשון 'שכול', כנגד השכול' שהיה במצרים במכת בכורות. ודבריו מפרשים בספרי (ס"פ שלח): "למה נקרא שמה תכלת, על שם שנתפלו המצרים בבכורות. דבר אחר: על שם שכלו המצרים בים".

אף המהר"ל (חדושי אגדות מנחות מג ב) באר שלשון תכלת היא מלשון כלוי, אך הוסיף ופרש, כי 'תכלת' שהיא מלשון 'כלוי' מסמלת את העניש (אונקלוס שמות כו כג), ואלו גון הלבן הזך והנמי מסמל את השכר. לפיכך נצטיינו להניח חוטי תכלת ולבן בקצה הבגד שמקריף את גופנו, שזהו המקום הפסול את מעשי דינו ופגעלנו בעולם הזה. וחוטי התכלת והלבן התלויים בו, מזכירים לנו בכל עת כי ביד כל אחד נתונה הבחירה בין עשיית טוב לבין עשיית רע, אם יבחר בטוב - יזכה לשכר הנצחי, ואם יבחר חלילה ברע - סופו להעניש על כך.

וכאשר תקום מן הספר, תחפש באשר למדת אם יש בו דבר אשר תוכל לקימו.

וארשתיך לי באמונה

תבת הדאר המזמקמת בפתח משרדי 'בני אמונים' רגילה לבלע לקרבה מכתבים מפלאים שבהם מפרטים ספורים מעוררי התרגשות. למרות זאת, המכתב המודבר עלה על בלנה וגרם להתרגשות רבה אצל כל העוסקים במלאכת הקדש. קצור תכנו של המכתב ספר לא פעם בכניסי הארגון וגרם לחזק עצום בקרב שומעיו. השתלשלות הדברים כפי שתארו מפי בעלת המעשה מצגים לפניכם בשנויים קלים:

האמת היא שהתלבטתי ביני לבין עצמי אם לכתב את ספורי. הן אני בטוחה שאתם מרבים לקבל מכתבים רבים מרבות המשתתפים בתכניות 'בני אמונים', ביישובות ובחידושים, בסמינרים ובבתי הספר. שמכם הרי נשא לתהלה בפי כל, ורבות רוחשים לכם הוקרה על התחזקותם באמצעותכם.

ובכל זאת החלטתי לכתב. במחשבה שניה אני גם בטוחה שספור זהה לשלי לא קובלתם ולא קראתם מעולם.

במה דברים אמורים?

אני תלמידה באחד מהסמינרים הנוצעים בירושלים, תלמידה ככל התלמידות. לפני כשמונה חודשים התחיל לפעל אצלנו הפרויקט העצום של 'שחר אבקשך', אותו מיזם ונפלא שהקמתם למען תלמידות הסמינרים כדי לעודד את אמירת ברכות השחר באורה משלמת. התחלתי כמו רבות אחרות לברך ברכות השחר בחברותא.

לקרות הקשי הטבעי שהתעורר אצלי בהתחלה, התעקשתי להתמיד בהנהגתי זו יום יום בנאמנות. אפטר לומר שמהר מאוד נהיית מהרעיון והתחברתי אלי.

נסיעה ארצה למדי עלי לעבר מדי בקר בדרפי משכונת מגורי לסמינר, וכמו רבות מחברותי אני מוצלת את הדקות הראשונות של הנסיעה לאמירת ברכות השחר בחברותא עם אחת מחברותי. זה ממש לא קשה, והספוק מהידיעה שמלאתי את חובתי כיהודיה, להודות למלך מלכי המלכים - ובצורה משלמת, יוצר אף תחושה של הנאה רוחנית שקשה לתאר אותה במלים.

כאמור, התמדתי בהנהגה זו במשך כמה חודשים בהצלחה יתרה. הדבר אף עודד אותי להקפיד לצאת בזמן לאוטובוס, כדי שאוכל לומר את הברכות יחד עם חברותי ולא אאלץ לבקש ממישהי זרה; פעלה הכרזתה במדה מסוימת באי נעימות.

באחד הבקרים, לפני כחודשים קרה שאחורתי לאוטובוס שבו אני נוסעת לסמינר. ידעתי שלא אספיק לומר את הברכות בפתח והחלטתי שלא אנהג כפי שהייתי נוהגת בעבר - לומר את הברכות בהפסקה. אורתי אמיץ ונגשתי לאשה מבגרת שעמדה בתחנה ובקשתי ממנה בעדינות אם אוכל לומר באזניה את ברכות השחר.

האשה הביטה בי במבט מתפלל, אבל הסכימה מיד. אמרתי את הברכות בכונה, כפי שהרגלתי מאז שהתחלתי להשתתף במיזם 'שחר אבקשך', וכשסיימתי לומר את הברכות, הפתעתי כשהאשה הבלתי מוכרת התענינה לשמי ולמקום למודי. התפלאתי אצל עניתי על שאלותיה בתם לב.

עברו כשבועיים מאותו יום. באחד הערבים בשרוי לי הורי שיש על הפרק הצעת שדוך בעבורי - בחור מצין בן למשפחה אמידה ומכבדת. האמת היא שהתפלאתי מאד ואף הטלתי ספק בראינות ההצעה. אחרי הכל המחשבות הקודמים שלנו היו כלם ממשפחות טובות אך פשוטות למדי, ואלו ההצעה הנוכחית, היא משפחה כה חשובה. מדוע שיבחרו להשתדך דוקא אתנו?! השאלה נקרה במחוי, אף הייתי מספיק חכמה כדי לנצר אותה בלבי.

כשהגעתי לפגישה הראשונה עם המחננת, כמנהגנו, לא זהיתה כלל. שוחחנו במשך שעה ארצה שיחה נעימה ופוריה, והנה, לקראת סיום השיחה המחננת פנתה אלי ושאלה אותי: "את מכירה אותי?", התפלאתי למשמע השאלה, וכי מהיכן אני אמורה להכיר אותה?! האשה הבחינה בפליאתי ונסתה לעורר את זכרוני: "את זוכרת", היא אמרה לי, "ונפגשנו לפני כשבועיים בתחנה...".

ואז נפל לי האסמיון... בו רגע נזכרתי בבקר ההוא.

לא האמנתי שזה קרה לי. זה היה נשמע לי בתרחיש דמיוני ממש, אבל לפעמים המציאות עולה על כל דמיון. ההצעה 'זרמה' היטב. מדבר היה בבחור מצין משכמו ומעלה, והמשפחה... כבר אמרנו, משפחה אמידה ומיחדת.

כמה ימים לאחר מכן, הפך השדוך לעבדה מגמרת.

אבי ששמע רק מאחר יותר על הרקע של השדוך, הגיב בתדהמה, ומיד קרא על כך את הפסוק: "וארשתיך לי באמונה".

אני מרגישה הכרת הטוב עצומה אליכם, שהרי על ידכם התגלגל הרעיון והשדוך יצא אל הפעל. אני בטוחה שהרבה דרכים למקום, אבל דרך כזו נהדרת יש רק אחת, ואתם סללתם אותה.

המשיכו בפעולותיכם הכפירות, הרבו עוני אמן ואומרי ברכות השחר בצותא בכל מקום ובכל פנה, עד שנוצה להתגשמות הפסוק: "ויפלא כבודו את כל הארץ אמן ואמן".